הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנו

תנו שִׁעוּר כַּמּוּת לִישַׁת הַמַּצּוֹת. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א (א) אֵין לָשִׁין לְפֶסַח עִסָּה גְּדוֹלָה מִשִּׁעוּר חַלָּה, שֶׁהִיא (ס) [א] (ב) אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ בֵּיצִים וְחֻמָּשׁ בֵּיצָה בֵּינוֹנִים, וְהוּא עִשָּׂרוֹן. ב[ב]וְכֵן (ג) יְשַׁעֵר אוֹתָהּ, יְמַלֵּא כְּלִי מַיִם וְיִעֲרֶה הַמַּיִם מִמֶּנּוּ לִכְלִי אַחֵר, וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן בּוֹ אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ בֵּיצִים, וְיַחֲזִיר בּוֹ הַמַּיִם שֶׁעָרָה מִמֶּנּוּ, וְהַמַּיִם שֶׁיִּוָּתְרוּ יִתְּנֵם בְּכְלִי אַחֵר, וְהַכְּלִי הַמַּחֲזִיק אוֹתָם הוּא הַמִּדָּה לְמַלֹּאתוֹ מִקְמַח. ג[ג]וְהַמִּדָּה מְחוּקָה וְלֹא גְּדוּשָׁה, וְשִׁעוּרָהּ מִקְמַח חִטָּה מִצְרִית חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים דְּרָאהֶם מִצְרִיִּים בְּקֵרוּב. הַגָּהּ: (ג) (ד) וְלֹא יִדְחַק הַקֶּמַח בַּמִּדָּה, דְּאִם כֵּן לֹא יָלוּשׁ יָפָה. וְטוֹב לוֹמַר (ה) בְּשָׁעַת נְתִינַת הַקֶּמַח לַמִּדָּה, שֶׁעוֹשֶׂה (ד) לְשֵׁם מִצְוָה (מהרי״ל (מנהגים)): **ב** (ו) ד[ד]אִם לָשׁ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, (ז) מֻתָּר (ה) בְּדִיעֲבַד: **ג** (ח) ה[ה]אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מוֹדְדִין קֶמַח בְּיוֹם טוֹב לְלוּשׁ, ו[ו]בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח שֶׁאֵין לָשִׁין עִסָּה (ט) גְּדוֹלָה מֵעִשָּׂרוֹן מֻתָּר לְמַדֵּד. ז[ז]וְיֵשׁ אוֹסְרִים, אֶלָּא יִקַּח בְּאֹמֶד הַדַּעַת, (י) וְלֹא יַרְבֶּה עַל עִשָּׂרוֹן (וְהָכִי נָהוּג):

א מ״מ הָרא (דְּרָבָא) (דְּרַב) פְּסָחִים מ״ח (ע״א). **ב** טוּר וְשָׁאר פּוֹסְקִים. **ג** תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ תסה) וְהָרוֹא״ש בְּהִלְכוֹת חַלָּה (סי׳ ב) וְשָׁאר פּוֹסְקִים. **ד** טוּר בְּשֵׁם הָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה (הוי״ד בְּרוֹא״ש פ״ג סי׳ ו) וְהָרוֹא״ש (פ״ג סי׳ ו) וְשָׁאר פּוֹסְקִים. **ה** תּוֹסְפוֹת (בְּיצָה כט: ד״ה שְׁמוֹאל) וְהָרוֹא״ש (שם פ״ג סי׳ טו) לְרַעַת הַפַּתְּירִין. **ו** שָׁם בְּבֵיצָה כ״ט (ע״א) וְהָרָ״ן (שו. ד״ה מְרוּדִין). **ז** הָרִי״ף (שם) וְהָרַמְבַּ״ם (הל׳ יו״ט פ״ד הכ״ב) וְהָעָשׁוּר (ח״כ קמב.) וְשָׁאר פּוֹסְקִים.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א (א) **אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ בֵּיצִים.** וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית אֶפְרַיִם עַל טוּרְפּוֹת בְּקוּנְטְרֵס הַתְּשׁוּבוֹת, שָׁם נִתְבָּאֵר בְּעִנְיַן הַפְּתִירָה שֶׁיֵּשׁ לְכָאוֹרָה לְפִי חֹרֶשׁ הָרִאשׁוֹן בֵּין חֶשְׁבּוֹן רְבִיעִית לְפִי הָאֲצָבָעוֹת וּבֵין חֶשְׁבּוֹן שִׁעוּר חַלָּה, וְשָׁם מְבֹאָר בְּאֹרֶךְ אֵיךְ לְנַהֵג בְּעִנְיַן הַשִּׁעוּרִים בָּזֶה עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הַיֵּטֵב

פְּשׁוּט דְּאֵינוֹ אוֹסֵר, שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן י״ג:

א (ס) **אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ בֵּיצִים.** עִם הַקְּלִפּוֹת. בַּ״ח (ס״א) (וְאַחֲרוֹנִים: (ב) יְשַׁעֵר. וְלֹא עַל יְדֵי מִשְׁקָל. וְכָתַב שִׁפְתֵי כֹהֵן סִימָן שכ״ד (י״ד. סק״ג) שֶׁהִיא שְׁלִשָׁה קְנוֹאר״ט שֶׁהֵם שְׁלִשָׁה וַיְדִלי״ף פְּחוֹת מִעַט: (ג) **וְלֹא** יִדְחַק. וְלֹא יָנִיחַ יָדוֹ עַל הַקֶּמַח. דִּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א). וְדִלֹּא יָלוּשׁ יָפָה יָפָה וְאַחַר כָּךְ בְּבַשּׁוּלוֹ נִתְחַפֵּץ]: (ד) לְשֵׁם מִצְוָה. דִּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א). וְדִלֹּא יָלוּשׁ יָפָה יָפָה וְאַחַר כָּךְ בְּבַשּׁוּלוֹ נִתְחַפֵּץ]: תנ״ה (סק״ו): **ב** (ה) **בְּדִיעֲבַד.** וְכָתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה כתב רבינו ירוחם) דַּאֲפִלּוּ עָבַר בְּמַזִּיד וְלָשׁ יוֹתֵר אֵין לָאֲסֹר בְּדִיעֲבַד. כִּי יֵשׁ מְתִירִין אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ו)

בַּאוּר הֲלָכָה

בְּמֶלַח שֶׁנַּעֲשָׂה מִמֵּי הַיָּם כְּמוֹ מֶלַח שֶׁלָּנוּ לְכַלֵּי עַלְמָא הֲוֵי כְּמִים, אִם כֵּן אֵין לָאֲסֹר בְּדִיעֲבַד בְּמֶלַח שֶׁלָּנוּ בְּכָל גְּוָנֵי (אִם לֹא שֶׁנָּתַן מֶלַח מְרֻבֶּה), וַאֲפִלּוּ לְפִי מַה שֶׁמְּשִׂיג הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) עָלָיו לְקַמָּן שָׁם דְּהַטּוּר מְיֵירֵי בְּמֶלַח שֶׁלָּנוּ וַאֲפִלּוּ הָכִי סְבִירָא לֵיהּ דְּמֵי פֵּרוֹת הֵן, הָלֹא מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא מַסִּיק שָׁם הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה מצאתי) בְּשֵׁם הָרַ״ן (יב. ד״ה ותיקא) וְהַגָּהָת מַיְמוֹנִי (פ״ה אות ה) דְּלֹא כְּהַטּוּר, וְכֵן נִפְסַק בְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם (ס״ז) דְּהוּא בִּכְלַל מַיִם, וְאִם כֵּן עַל כָּרְחָךְ לֹא יָצִיר דִּינוֹ דְּהָרְמ״א לָאֲסֹר אַף בְּדִיעֲבַד רַק בְּמֶלַח שֶׁחוֹטְרִין מֵהַקַּרְקַע אִם לֹא נֶאֱפָה מִיָּד. וְדַע עוֹד, דְּאַף אִם נֶאֱפָה דְּהָרְמ״א בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁתָּם לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד אֵינוֹ מִשּׁוּם דְּהוּא מֵי פֵּרוֹת, אֶלָּא דְּחָשַׁשׁ לְדַעַת הַמַּחְמִירִין מִשּׁוּם חָמוּם הַנֶּעֱשֶׂה, מִכָּל מָקוֹם לְהַלָּכָה יֵשׁ לַעֲיֵן, אַחֲרֵי דְּהָרַבּוֹת פּוֹסְקִים מְקִלִּין בָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרִ״א, וְכֵן מוֹכֵח בְּחִדּוּשֵׁי רִישְׁבָּ״א עַל פְּסָחִים (לט: ד״ה ותיקא) שֶׁפְּשָׁטוּ דְּבְדִיעֲבַד בְּדַוְקָא אֵין לְהַחְמִיר בְּמַעֲט מֶלַח שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ, וְכֵן דַּעַת מֹהֲרַ״ם חֲלָאוָה בְּחִדּוּשָׁיו (שם ד״ה ותיקא) לְהָקֵל בְּמַעֲט מֶלַח, **וּבִקְרוֹב אִם הָיָה שׁוֹגֵג בָּזֶה בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר.** דַּאֲפִלּוּ בְּלָשׁ בְּחַמֵּץ יֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁפְּקָקִים בְּשׁוֹגֵג בְּדִיעֲבַד וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ג׳, לֹא גָּרַע מֵאִם הִנִּיחַ עִסָּה בְּלִי עֲסָק כְּלָל, דְּקַיְמָא לַן (סי׳ תנט ס״ב) דְּאֵין לָאֲסֹר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל: (ז) **מֻתָּר בְּדִיעֲבַד.** אֲפִלּוּ עָבַר (ז) וְלָשׁ יוֹתֵר בְּמֻזִּיד. א[א]וּבְשָׁהָה שִׁעוּר מִיל בִּלִּישָׁתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּתְחִילוּ הָעוֹרְרִים לְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת עֲרִיכָה, צְדָדוּ (ח) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּלַסְבָרָא הַנַּ״ל יֵשׁ לָאֲסֹר גַּם בְּדִיעֲבַד, דְּכֵיוָן דְּשָׁעֲרוּ חֲכָמִים דְּמֶרֶב גְּדֹלָהּ אִי אֶפְשָׁר לְאָדָם אֶחָד לַעֲסֹק בְּכָל הָעִסָּה כָּרָאוּי, הָוֶה לֵיהּ כְּמֻנָּחַת בְּלִי עֲסָק כְּלָל. וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁהִקֵּלוּ (ט) בְּעִקַּר דִּין זֶה בְּיָמֵינוּ, וּלְדַעְתָּם לֹא חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים בָּזֶה רַק בִּימֵיהֶם שֶׁאָדָם אֶחָד הָיָה לָשׁ וְעוֹרֵךְ, וְהָיוּ עוֹרְכִין בְּיָדַיִם בְּלִי עֲמִילִין שֶׁל עֵץ וְהָיָה הַדָּבָר מִשְׁתַּהֶה הַרְבֵּה, וְגַם תַּנּוּרֵיהֶם הָיוּ קְטַנִּים שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לְרַחֵת לְתוֹךְ הַתַּנּוּר הַרְבֵּה מַצּוֹת בְּבַת אַחַת, וְהָיָה מִשְׁתַּיֵּר הַרְבֵּה מַצּוֹת עַל הַדַּף בְּלִי עֲסָק, וּלְהֶכִי מָנְעוּ חֲכָמִים מִלְּלוּשׁ שִׁעוּר גָּדוֹל בְּפַעַם אַחַת, אֲבָל בִּימֵינוּ שֶׁאוֹפִין מַצּוֹת בְּעוֹרְרִים רַבִּים, וְגַם תַּנּוּרֵינוּ גְּדוֹלִים מְאֹד, וְלָשִׁין וְעוֹרְכִין וְאוֹפִין בְּזֵרִיזוּת גָּדוֹל, אֵין לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּלָשִׁים בְּמִדָּה גְּדוֹלָה בְּפַעַם אַחַת, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יָבֹא לִידֵי חִמּוּץ. וְהָעוֹלָם נָהֲגוּ לְכַתְּחִלָּה כְּדַעָה זוֹ, (י) וְאֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַל מִי לִסְמֹךְ, מִכָּל מָקוֹם כָּל יְרֵא שָׁמַיִם יִרְאֶה לְהַחְמִיר כְּדַעָה רִאשׁוֹנָה אַף בְּיָמֵינוּ, (יא) וּבְפָרָט בִּישׁוּבִים קְטַנִּים שֶׁאֵין לָהֶם מִתְעַסְּקִים הַרְבֵּה, בְּוַדַּאי יֵשׁ לְזָהֵר שֶׁלֹּא לָלוּשׁ יוֹתֵר מִכְּשִׁעוּר הַמְבֹאָר בָּכָאן. כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים כִּי קַפְּדִינַן שֶׁלֹּא לָלוּשׁ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, כְּשֶׁהוּא לָשׁ עִסּוֹת הַרְבֵּה שֶׁאִפְשָׁר לְצָרְפָן לְחַלָּה אַחַר כָּךְ וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן תנ״ז (ס״א), אֲבָל אִם בָּא לָלוּשׁ רַק עִסָּה אַחַת, (יב) אֵין לְצַמְצֵם כָּל כָּךְ, שֶׁמָּא לֹא יִהְיֶה בּוֹ כְּשִׁעוּר וּכְשֶׁיִּבְרֹךְ יִהְיֶה לְבַטָּלָה: **ג** (ח) **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מוֹדְדִין.** כְּדִמְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן תק״ו סָעִיף א׳: (ט) **גְּדוֹלָה מֵעִשָּׂרוֹן.** וּבְפָחוֹת מֵעִשָּׂרוֹן אֵין כְּדַאי לְמַדֵּד, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַפְרִישׁ חַלָּה בְּבָרְכָה: (י) **וְלֹא יַרְבֶּה וְכוּ׳.** וּלְעִנְיַן בְּרָכָה יְקֻרַב עִסָּה זוֹ לְעִסָּה אַחֶרֶת, וּכְדִלְקַמָּן רֵישׁ סִימָן תנ״ז, דְּשָׁמָּא אֵין בָּהּ עִשָּׂרוֹן:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) כֵּן מְבֹאָר בְּשִׁבְלֵי לֶקֶט (סי׳ ריב) וּבַמְּנַהִיג (הל׳ פסח סי׳ לו) וּבְעוֹד פּוֹסְקִים, עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד״ה וכתב הי״ר יצחק): (ב) אַחֲרוֹנִים: (ג) אַחֲרוֹנִים: (ד) כֵּן מוֹכֵח בְּדִרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב), וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ג) וּבְשָׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים: (ה) אַחֲרוֹנִים: **ב** (ו) הָרוֹא״ש (פ״ג סי׳ ו): (ז) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב רבינו ירוחם): (ח) בַּ״ח (ס״ה כתב רבינו ירוחם): (ט) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב רבינו ירוחם) שָׁם בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (שם) וְכֵן מִנְהַג אַבְרָהָם (סק״ו) וּפְרִי חָדָשׁ וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א), עַיֵּן שָׁם שֶׁמַּשְׁמֵעוּת שִׁדְּבָרָם כֵּן לְהַלָּכָה. וּלְפִי זֶה הָרַמְבַּ״ם וְהַסְּמַ״ג (לאוין עט) עַל כָּרְחָךְ בְּלֹא שָׁהָה שִׁעוּר מִיל, **וְלֹא מַשְׁמַע הָכִי בָּרַמְבַּ״ם** עַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב ה׳ דִּין י״ב וּבְדִין י״ג, **וְכֵן הַסְּמַ״ג לֹא הִזְכִּיר שׁוּם תְּנַאי בָּזֶה, מַשְׁמַע דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵינוֹ אֶלָּא זְהִירוּת לְכַתְּחִלָּה,** וְכֵן מִנְהַג (שם) וּמַנְהִיג (שם) שֶׁכָּתְבוּ דְּמֻתָּר לְהוֹסִיף ג׳ וְד׳ בֵּיצִים, מַשְׁמַע נָמֵי לְכָאוֹרָה דְּרַק לְכַתְּחִלָּה קָאָמַר רַב, וּלְהֶכִי חָשְׁשׁוּ בְּיוֹתֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבוֹא לִיכּוֹתוּ דִּבְרֵי הָרַב: **א]** וּבשו״ע הָרַב (ס״ח) כתב: אֲבָל אִם הָיָה שָׁם שהות כדי הילוך מיל, טוֹב לְהַחְמִיר לְעַצְמוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בְּפֶסַח אִם אֶפְשָׁר לוֹ. **ב]** בשו״ע הָרַב (ס״ח) כתב שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֲגוּ לְלוּשׁ הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵעִשָּׂרוֹן כְּפִי שִׁיּוּעִיל לְהַפְרִישׁ חַלָּה בְּבָרְכָה, וְאֵין כח בידינו לְמַחוֹת [וְלֹא נִתַּן קְצָבָה לְדָבָר כְּמוֹ הַחֹק יַעֲקֹב]. **ג]** וּבשו״ע הָרַב (ס״ג) כתב: אֵין בה חֲשַׁשׁ חִימּוּץ מִחְמַת מַעַט קֶמַח שֶׁמּוֹסִיף עַל הָעִשָּׂרוֹן. מִשְׁמַע שֶׁאֵין לְהוֹסִיף הַרְבֵּה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah